

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Christenpesten

**OASE, een inspirerende
gemeente**

De Geest als duif

Christenen met een moslimachtergrond

Welkom in de kerk – maar welke?

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, prof. dr. Ad de Bruijne,
drs. Janneke Burger - Niemeijer, dr. Hans Schaeffer
Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

BEZIELING

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR. ///

Hebt u het artikel van Bram Beute
gelezen in het vorige nummer van De
Reformatie, getiteld (On)gegeneerd
gereformeerd? Jonge kerken in Oekraïne
zijn dolblij met onze gereformeerde
belijdenissen. Die worden enthousiast
bestudeerd. Kinderen vinden het fijn als
hun ouders de Dordtse Leerregels met
hen lezen. Je zou er jaloers op worden.
Al zijn de gereformeerde belijdenis-
sen historisch bepaald, over God wordt
daarin verrassend zuiver gesproken en
zijn genade wordt diep geformuleerd.
Wie dit voor het eerst leest, kan erdoor
overweldigd worden. Zo verging het mij,
toen ik verstond wat de Dordtse Leer-
regels zeggen over de schat van Christus'
bruid.

Maar enthousiasme kan dus slijten. Op
een gegeven moment is alles zo vaak ge-
zegd dat de leer bij de inventaris hoort.
Mensen gaan dan op zoek naar iets
nieuws om weer enthousiast te kunnen
zijn. Dit is de belangrijkste reden voor

kerkverlating. Meestal gaat het daarbij
niet om de leer, maar om het terugvin-
den van de bezieling. Nieuwe groeperin-
gen spelen daarop in. Ze trekken volle
zalen, totdat ook daar het nieuwe ervan
af is. Dus dat helpt ook niet echt.
Wat moet je dan met een kerk waar
genade gewoon lijkt geworden? Hoe kun
je terug naar je eerste liefde voor God?
Wel, het recept is duidelijk: zorg ervoor
dat er steeds weer mensen zijn die het
evangelie voor het eerst horen en die de
belijdenissen voor het eerst lezen. Als
je Gods genade doorvertelt, heb je geen
saai leven! Want mensen reageren hoe
dan ook, met afwijzing of met belang-
stelling. Verbaasd kunnen ze jou vragen
of God echt blij met hen is en of ze wer-
kelijk een nieuw leven krijgen. Dan mag
jij dat uitleggen. Als zij worden gegrepen
door de genade van God, gebeurt dat ook
opnieuw met jou. Zo wil de Geest dat
geven, ook hier en nu. Met als resultaat
een springlevende kerk.

IN DIT NUMMER

KERKELIJK ONDERDAK VOOR 'MMB'S'

Voor tot het christendom bekeerde moslims wordt wel de term 'MMB's' gebruikt: muslim background believers. Cees Rentier van Stichting E&M stelt dat zij soms wel, maar niet altijd behoefte hebben aan speciaal op hen gerichte diensten of gemeenten.

OASE, EEN INSPIRERENDE GEMEENTE

In Amersfoort kwam men in 2007 tot de conclusie dat er wel behoefte was aan een missionaire gemeenschap die specifiek met moslims rekening hield. Evangelist van het eerste uur Herman Takken schrijft: 'We voelen ons gezegend met OASE.'

IDENTITEIT EN PERSONEELSBELEID

Een identiteitsinstelling, bijvoorbeeld een christelijke school of zorginstelling, stelt terecht eisen aan werknemers als dragers van die identiteit. De grondslag is het vertrekpunt, maar de identiteit krijgt gestalte in imago, cultuur en doelstelling van de organisatie.

EN VERDER

177 COLUMN CHRISTENPESTEN /// 177 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 182 MATERIALEN VERDER LEZEN, VERDER LEREN /// 184 BIJBELTAAL DE GEEST ALS DUIF /// 186 WANDELEN MET GOD OVER HET SONDAARPAD /// 191 BOEKENTIP DE ODEN VAN SALOMO /// 191 UIT DE KERKEN /// 192 NIEUWS EN PERSBERICHTEN

Kerkelijk onderdak voor christenen met een moslimachtergrond

CEES W. RENTIER, PREDIKANTDIRECTEUR VAN DE STICHTING EVANGELIE & MOSLIMS ///

Vandaag is er op het missionaire vlak veel aandacht voor kerkplanting en nieuwe vormen van kerk zijn.

Wie moslims wil bereiken met het evangelie doet er echter goed aan ook de traditionele kerken in beeld te houden. Kerkplanting ontslaat bestaande gemeenten niet van de plicht om de brug te slaan naar de moslimgemeenschap. Integendeel, die heeft juist bruggenbouwers nodig.

Moslims komen niet vanzelf naar een missionaire samenkomst. Daarvoor zijn nog steeds klassieke vormen van missionair werk nodig die tegenwoordig minder aandacht krijgen, zoals bijvoorbeeld deur-aan-deur-werk, marktwerk, kinderkerk, jongerenwerk of vrouwenwerk. Vaak zijn moslims via gemeenteleden uit bestaande kerken op het spoor van het evangelie gekomen. Ze draaien wellicht een periode mee in een kerkplantingsproject of een samenkomst die specifiek met hen rekening houdt, maar heel vaak hebben ze daarnaast en daarna behoefte aan een plekje in een van de traditionele kerken. Ook traditionele kerken weten moslims te bereiken. Daar waar toegewijde gemeenteleden zich als bruggenbouwers met volharding inzetten om moslims bekend te maken met het evangelie, wil God kennelijk zijn zegen geven.

Etnische kerken De afgelopen veertig jaar zijn er duizenden moslims tot geloof gekomen in Jezus Christus als hun Redder en Heer en gedoopt in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. We noemen hen wel MBB's: *Muslim Background Believers*. Stichting Evangelie & Moslims is met velen van hen verbonden en vanaf het begin (1978) betrokken geweest bij aparte samenkomsten voor hen voor bijbelstudie, gebed en lofprijzing. Veel MBB's zijn lid geworden van een bestaande plaatselijke christelijke gemeente en functioneren daar goed, vooral natuurlijk wanneer hun partner een autochtone kerkelijke achtergrond heeft. Anderen vinden het moeilijk om zich echt thuis te voelen in een Neder-

landse kerk en hebben kerken opgericht voor de eigen etnische groep.

*'Een kerk die een
afspiegeling is van de
lokale samenleving is
een beter getuigenis van
het evangelie'*

Aparte kerken voor bepaalde etnische groepen los van de autochtone kerken kan voor de eerste generatie van waarde zijn, maar is volgens Stichting Evangelie & Moslims niet iets wat je vanuit de bestaande kerken als ideaal nastreeft. Een kerk die een afspiegeling is van

de lokale samenleving is immers een beter getuigenis van het evangelie. Net als bij de vroege kerk in het Romeinse rijk wordt dan duidelijk dat er waar mensen bij Jezus komen iets gebeurt wat in de samenleving erg moeilijk is: waar we klein worden voor Jezus, worden we één; een teken van hoop in een verdeelde samenleving.

Moslims komen niet vanzelf naar een missionaire samenkomst. Daarvoor zijn nog steeds klassieke vormen van missionair werk nodig. Foto: Shazron via Flickr.com

Veel MBB's hebben in de afgelopen decennia zelf ook sterk de nadelen ervaren van aparte etnische kerken. Omdat er geen bestaande traditie is, ontstaat er vaak spanning over de vraag wie de leiding heeft en de richting bepaalt. De sterke sociale controle is voor sommige MBB's onaantrekkelijk of zelfs bedreigend. De concentratie van problemen die met de migratie of de bekering vanuit de islam samenhangen, in combinatie met de hoge verwachtingen en verplichtingen naar elkaar maakt dat MBB's het vaak wel waardevol vinden om elkaar met een bepaalde regelmaat te ontmoeten, maar niet altijd wekelijks of vaker.

Zoektocht Kinderen van MBB's zijn als tweede of inmiddels derde generatie migrant meer gericht op de Nederlandse cultuur en taal en hebben behoefte om zich te kunnen spiegelen aan

christenjongeren van de hoofdcultuur. Ze willen ervaren dat ze daar volwaardig aan kunnen meedoen. Daarom is betrokkenheid bij een Nederlandse kerk van belang. Voor velen is het lidmaatschap van een traditionele kerkelijke gemeente van positieve invloed geweest op de ontwikkeling van hun geloof. Tal van bestaande kerken zijn hierdoor ook zelf gezegend. Toch betekent dit niet dat we geen begrip hebben voor MBB's die hun eigen kerk stichten of samenkomsten organiseren, of dat we stellen dat ze het recht daartoe niet zouden hebben. Gevestigde kerken kunnen niet over zichzelf oordelen of zij gastvrij en open zijn naar nieuwkomers. Nieuwkomers hebben het recht om te uiten hoe zij dit

zelf ervaren. Velen vinden het moeilijk om voluit een plek te vinden waar ze groeien en bloeien. Ze bezoeken tal van samenkomsten en kerken, op zoek zonder ergens echt thuis te raken. Wij kunnen als gevestigde kerken voor MBB's de pijn die gepaard gaat met een migratie en met de verstoting uit de gemeenschap van moslims waartoe ze behoorden, nooit helemaal wegnemen of compenseren. We kunnen ons wel inspannen om er met de hulp van God aan te blijven werken dat onze bestaande kerken een (t)huis van gebed worden voor alle volken (Marc. 11:17).

Kerkplanting Bij verschillende recente kerkplantingsinitiatieven is er expliciet aandacht voor moslims en leeft de wens dat ook zij bereikt worden met het evangelie. Daar zijn we dankbaar voor, want daarmee zijn er gemeenten ontstaan waar meer aandacht is voor de barrières van taal en cultuur en de specifieke pastorale en diaconale behoeften van MBB's. Toch is het niet bij voorbaat zo dat het deze kerkplantingsinitiatieven beter lukt om belangstellende

'De onderlinge verschillen tussen de verschillende etnische groepen zijn enorm'

moslims over de drempel te helpen en MBB's op te vangen dan een traditionele kerkelijke gemeente. Kerkplanters nemen bewust of onbewust hun eigen ervaringen, verlangens en idealen mee. Als niet vanaf het begin meer dan de helft van de

aanwezigen in de christelijke vieringen een moslimachtergrond heeft en actief betrokken is, is het nog steeds *inside-out*: een christelijke gemeenschap die moslims uitnodigt naar hen toe te komen. Die drempel kan voor veel moslims te hoog zijn. Spannend is de vraag of ook voor de beleving van moslims en

migranten zelf de missionaire gemeenschap minder dan een traditionele kerk botst met wat ze vanuit hun achtergrond van een gemeenschap rondom Jezus verwachten.

Ten dele zijn de ontwikkelingen rondom *emerging church* en de recente kerkplantingsinitiatieven een binnenkerkelijke zoektocht en worsteling naar een authentieke vorm van kerk zijn, die niet automatisch helpt om moslims bij Jezus te brengen en die ook voor hen verwarrend kan zijn. Harde eigentijdse muziek, informeel geklede voorgangers, postmoderne preken of vrouwen met een leidinggevende rol verhogen voor sommige moslims juist de drempel. Wil een kerkplantingsinitiatief kans maken te wortelen in de migrantengemeenschap, of meer specifiek in de moslimgemeenschap, dan vraagt dat van de leiding gedegen kennis van en ervaring met de culturele en religieuze achtergrond van de betreffende groep(en) en bereidheid met hen rekening te houden. In het ideale geval hebben één of meer personen van de leiding zelf enkele jaren in één van de landen van herkomst gewoond.

Samenwerken Bijna alle migranten hebben vergelijkbare problemen met onze typische Nederlandse cultuur. Het helpt wanneer een samenkomst niet typisch Nederlands van karakter is, zoals bij diverse missionaire samenkomsten het geval is.

Overigens zijn de onderlinge verschillen tussen de verschillende etnische groepen enorm, ook tussen bepaalde groepen moslims. Ze hebben vaak te maken met eeuwenoude vooroordelen

*'Kerkplanting is voor
bestaande gemeenten geen
excuus om niet open te staan
voor nieuwkomers uit de
moslimgemeenschap'*

Gemeenteleden 'die hier helemaal voor gaan' zijn onmisbaar voor het bereiken van moslims en voor hun integratie in een plaatselijke kerkelijke gemeente. ///

en conflicten. De Afghaanse, Iraanse, Sorani-/Bahdini-Koerdische, Midden-Oosterse, Noord-Afrikaanse, Somalische, Surinaamse en Turkse groepen zijn ieder op zich aparte gemeenschappen die met de andere niet automatisch ge-

makkelijk omgaan, ook al spreken sommige groepen nagenoeg dezelfde moedertaal. Een samenkomst met veel migranten is voor sommige migranten daarom juist niet aantrekkelijk.

Etnische Turken en Koerden uit Turkije die tot geloof zijn gekomen, kunnen vaak wel goed samen optrekken.

In sommige kerkplantingsprojecten en missionaire samenkomsten is bewust

ruimte voor moslims. Ze wonen er dicht in de buurt en worden er gericht voor uitgenodigd. Dergelijke projecten zijn niet per definitie veilig genoeg voor bekeerlingen. Het kan goed zijn dat moslims wanneer ze tot geloof komen, lid willen worden van een kerk met minder sociale controle van de eigen groep. Een goede samenwerking en samenhangende visie tussen kerkplantingen en de traditionele kerken, waarbij beide open willen staan voor de moslims en migranten, is daarom belangrijk. Kerkplanting kan geen excuus zijn voor bestaande gemeenten om niet open te staan voor nieuwkomers uit de moslimgemeenschap.

Een kerk of samenkomst die expliciet (moslim)migranten uitnodigt, trekt meestal ook relatief veel mensen aan met sociale en psychische problemen. Dat is geen schande. Jezus zei dat zij die

gezond zijn, geen arts nodig hebben, maar zij die ziek zijn. Een missionaire gemeenschap is aantrekkelijk voor hen die zelf hulp nodig hebben, maar kan vermoeiend worden voor MBB's wanneer ze te veel met problemen van anderen worden geconfronteerd. Daar kunnen ze vanuit hun oosterse cultuur niet zo gemakkelijk aan voorbij gaan.

Traditionele kerken We zijn niet pessimistisch over kansen voor bestaande traditionele kerkelijke gemeenten om moslims te bereiken met het evangelie en goed op te vangen wanneer zij tot geloof komen. Er zijn inmiddels vele tientallen gemeenten in ons land waar moslims zijn gedoopt en voluit deel uitmaken van de gemeente, tot en met de ambten aan toe. We vinden ze dwars door alle denominaties en stromingen van het protestantse erf heen. De moslimgemeenschap in ons land is

zodanig verspreid en geïntegreerd en zo divers in hun relaties met christenen, dat elke christelijke gemeente attent en open dient te zijn naar moslims in de omgeving van de kerk en van de gemeenteleden. Gemeenteleden komen in hun woonomgeving, op school, universiteit en op het werk moslims tegen. Het is van groot belang dat zij door deze ontmoetingen niet in verwarring raken over hun eigen geloof, maar deze gelegenheden juist optimaal benutten om aansprekend en volhardend getuige te zijn van Christus. Een kerkgemeenschap is daarnaast een natuurlijke gesprekspartner voor de naburige moskeegemeenschap. Gemeenteleden 'die hier helemaal voor gaan' zijn onmisbaar voor het bereiken

van moslims, en voor hun integratie in een plaatselijke kerkelijke gemeente – gemeenteleden die zich hiertoe geroepen weten door God, bereid zijn een extra mijl te gaan, een grote passie hebben om anderen bij Jezus te brengen en die dat combineren met een diaconale houding en grote mate van gastvrijheid. Bij E&M kennen we een paar honderd gemeenteleden die zich jarenlang met enorme toewijding en offers inzetten voor moslims en MBB's. Jammer genoeg krijgen ze vanuit de kerkenraad niet altijd de waardering en steun die ze verdienen.

Outside-in Er is nog steeds behoefte aan missionair werk dat bewust dáár begint waar moslims zijn, in hun eigen context (*outside-in*). Er zijn grote groepen moslims die in hun woonomgeving, werk of school geen christenen ontmoeten en sterk op de eigen gemeenschap en wijk gericht zijn. Voor hen is een christelijke viering een brug te ver. Wanneer er langdurig geïnvesteerd wordt in een respectvolle relatie, staan zij soms wel open voor andere ontmoetingen en activiteiten waarbij het evangelie ter sprake komt.

In de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw kwamen veel groepen vanuit eenzelfde streek of dorp in hetzelfde dorp of dezelfde wijk in Nederland wonen. Velen van hen brengen nog een groot deel van hun tijd binnen de eigen gemeenschap door. Hier ligt een uitdaging voor christenen om het vertrouwen van deze gemeenschappen te winnen door daadwerkelijk op hun leven betrokken te willen raken. Dit vraagt om een lange termijninveste-

'In de omgeving van talloze kerken wonen groepen moslims naar wie bijna niemand een brug slaat'

Stichting Evangelie & Moslims (E&M) is een interkerkelijke stichting die kerken helpt om moslims in hun omgeving te bereiken met het evangelie en hen van harte welkom te heten in de gemeente.

E&M ondersteunt plaatselijk missionair werk en biedt gemeenten materialen en toerusting. Met een team van medewerkers, van wie sommigen zelf een moslimachtergrond hebben, bemoedigen ze MBB's in het verlangen dat zij een actieve rol krijgen in het gemeentelven.

Daarnaast biedt Evangelie & Moslims landelijk en soms ook regionaal aanvullende samenkomsten voor de verschillende etnische groepen van MBB's, waar ze elkaar kunnen bemoedigen om vol te houden in het geloof, gestimuleerd worden om te groeien in het geloof en uitgedaagd om te getuigen van hun geloof. Dat laatste gebeurt ook via de website www.isaruhallah.nl.

Evangelie & Moslims bemoedigt graag gemeenten en bruggenbouwers die deze uitdaging willen oppakken. We bieden training, ondersteuning en begeleiding van bruggenbouwers en gemeenten.

Neem contact op via: www.evangelie-moslims.nl.

ring waarbij missionaire presentie en diaconale betrokkenheid gecombineerd worden.

Vaak gaat het om bepaalde wijken

waar verhoudingsgewijs

veel moslims wonen en

waar contact gelegd kan

worden via diaconaal

werk als kledingbeurzen,

buurtvadersprojecten,

taallessen en dergelijke,

en/of via missionair kin-

derwerk, jongerenwerk

en vrouwenwerk. Een buurtcentrum

dat men een aantal dagdelen huurt

of een eigen wijkgebouw kan gaande-

weg een vertrouwde plek worden voor

moslimgezinnen, ondanks de klassieke

reserves van moslims tegen christenen

en het christelijke geloof. Zo zijn er en-

kele tientallen steden in ons land waar

kerken de brug slaan naar de moslim-

gemeenschap. Soms zijn de huiskamers

van enkele christenen die in of vlak

bij de wijk wonen een geschikte plek

gebleken.

Voorpost Na veel gebed, trouwe arbeid en geduld kan er in dit missionaire werk ruimte ontstaan voor samenkomsten die het karakter krijgen van een christelijke viering, voortvloeiend uit bijvoorbeeld een kerstviering of andere samenkomsten voor kinder-, jongeren- of vrouwenwerk, of uit open maaltijden waarbij de bezoekers de Bijbellesing, het gebed en de liederen steeds meer gaan waarderen. Zo is het op enkele plaatsen gegaan. Dit kan uitgroeien tot een zelfstandige kerkelijke gemeente, maar dat hoeft niet. We moeten ze in dat geval niet afschrijven als minder succesvol dan kerkplantingsinitiatieven die regelmatig dopelingen hebben. Het kan een voorpost blijven die aanvult wat de kerken bieden, waardoor het evangelie

hoorbaar en zichtbaar wordt zonder dat altijd meetbaar is wat de vrucht ervan is.

Voor moslims zullen doop en avond-

maal vaak grote drempels blijven. Soms

moet de doop van een

moslim die zich bekeert

in een kerk buiten de

wijk plaatsvinden; soms

kan de MBB zijn nieuwe

geloof niet direct

bekendmaken in de mis-

sionaire samenkomst

vanwege de gevoelens

die dit oproept bij moslims. Daarom

is het belangrijk dat de missionaire

projecten als voorposten sterk verbon-

den zijn met een of meerdere bestaande

kerken. Die kerken behoren natuurlijk

gastvrij te zijn naar deze bekeerlingen.

Het belangrijkste verschil tussen deze

situatie en kerkplanting is dat je niet

begint met een complete viering en

reeds gevormde structuren en derge-

lijke, maar met missionair werk onder

een bepaalde gemeenschap vanuit

bestaande kerken in de plaats of regio.

Of er een christelijke gemeenschap uit

ontstaat, is dan afhankelijk van de ma-

nier waarop God het werk zegent.

Bruggenbouwers In de omgeving van talloze kerken wonen groepen moslims naar wie bijna niemand een brug slaat. Daarom zoekt Evangelie & Moslims meer bruggenbouwers: gemeentelieden die bij voorkeur met een aantal christenen samen zich langdurig willen

begeven in de moslimgemeenschap om daar het evangelie te laten zien en horen, een team dat zich verdiept in taal en cultuur en dat kinderwerk, jongerenwerk of vrouwenwerk aanbiedt, praktische hulp biedt en contact legt met families.

Het kan waardevol zijn wanneer MBB's of oosterse christenen deel uitmaken van het team, maar zij zijn niet altijd beter in staat moslims te bereiken met het evangelie. Het kan zijn dat zij in het begin juist veel confrontatie oproepen vanwege het gevoelige thema van geloofsafval in de islam. Juist autochtone Nederlandse christenen kunnen moslims soms beter prikkelen om kennis te maken met het christelijke geloof. Pas als deze moslims serieuze belangstelling tonen, kan het belangrijk worden dat ze ontdekken dat er anderen zijn van hun volk die dezelfde weg zijn gegaan voor hen.

Belangrijk zijn gebed, geduld en volharding bij de missionaire werkers en ondersteuning door de omringende kerken. Belangrijk is ook dat er een locatie beschikbaar is voor activiteiten en samenkomsten die voldoende 'eigen' is om veilig te zijn, zonder een te expliciet kerkelijke uitstraling, zodat de drempel laag is.

Dit soort missionair werk is niet geschikt voor mensen die snel willen oogsten, maar de navolging van Jezus vraagt ook om mensen die geduldig willen ploegen, stenen rapen en zaaien.

✚ SAMENVATTING

Er is veel behoefte aan missionair werk dat daar begint waar moslims zijn. Daarvoor zijn bruggenbouwers nodig die relaties met hen aangaan en langdurig willen investeren in contacten. Wanneer zij tot geloof in Jezus als Verlosser komen, hebben zij soms wel, maar niet altijd behoefte aan speciaal op hen gerichte diensten of gemeenten.

Christenpesten

CAROLA SCHOUTEN, TWEEDE KAMERLID VOOR DE CHRISTENUNIE ///

Onlangs werd de jaarlijkse ranglijst Christenvervolging van Open Doors gepresenteerd van landen die christenen het zwaarst vervolgen. Doorgaans zijn ranglijstjes spannend, verrassend en vermakelijk. Zo niet deze lijst. Achter de kille cijfers gaat een enorm leed schuil. In Noord-Korea wordt je geëxecuteerd of volgt het strafkamp wanneer je een Bijbel in je bezit hebt. Een gevoel van ongelof, onmacht en diepe droefheid overviel me toen ik het las. Dit gaat over mijn broeders en zusters. Zij riskeren hun leven omwille van het geloof. Zij weten dat het aardse leven letterlijk een martelgang zal zijn. Zelf onder-vond ik enigszins wat een gevaar deze mensen lopen, toen ik ooit twee weken op bezoek was bij vrienden in Afghanistan. Zij werkten en kerkten daar, al bezochten alleen westerlingen de diensten. Maar zelfs dan was het steeds weer spannend of het veilig genoeg was om samen het geloof te belijden. Voor Afghanen was dat laatste zonne-

klaar. Voor hen zou het bijwonen van een christelijke dienst gelijk staan aan een leven vol gevaar. Als ze al zouden blijven leven.

In dezelfde week als waarin de ranglijst werd gepresenteerd, woedde in ons land de discussie over het 'christenpesten'. Het klimaat in Nederland rondom religie in het algemeen en christendom in het bijzonder verkilt, zo luidde de stelling. Het is waar dat wetten en regels waar vooral christenen belang aan hechten met een sneltreinvaart worden geschrapt. Dat is pijnlijk, omdat het ook blootlegt wat we al langer wisten, namelijk dat Nederland is geseculariseerd. Maar de term 'christenpesten' bezorgde me toch het schaamrood op de kaken. Wij leven in een land waar je vrijuit elke zondag naar de kerk mag gaan, waar je je kinderen christelijk onderwijs kunt bieden, waar je christelijke politieke partijen hebt en waar je openlijk mag debatteren over de positie

van christenen in de maatschappij. Dan word je niet gepest; dan heb je als christen één van de meest bevoorrechte posities in deze wereld. Al hadden Noord-Koreaanse christenen maar één procent van onze vrijheid, dan zou dat voor hen letterlijk een verschil van leven en dood kunnen betekenen.

Laten we onze energie dan ook steken in discussies die er echt toe doen. Hoe we de positie van honderd miljoen vervolgde christenen kunnen verbeteren. Laten we voortdurend bidden voor deze broeders en zusters. En laten we vooral blijven danken voor de vrijheid waarin we zelf ons geloof mogen belijden. Ook al worden we soms een beetje gepest.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Volgens het CBS telde de islam in Nederland in 2012 zo'n 825.000 aanhangers – 4,9 procent van de bevolking van ons land. In dit nummer van De Reformatie leest u hoe Stichting Evangelie & Moslims zich ervoor inzet om kerken en christenen te ondersteunen hun moslimnaaste te bereiken met het evangelie. U kunt zelf meedenken over dit thema en via mail, twitter of de website reageren op de inhoud van dit blad of op de volgende stelling:

Een kerkgemeenschap is de natuurlijke gespreks-partner voor de naburige moskeegemeenschap.

De planning van De Reformatie voor de komende periode ziet er als volgt uit: op 8 februari verschijnt er D.V. een nummer over bidden en bijbellezen in de christelijke gemeenschap, mede naar aanleiding van het symposium dat de TU daar begin deze maand aan gewijd heeft. Het nummer van 22 febr. is een voorbereidend nummer voor het congres dat Opbouw en De Reformatie gezamenlijk organiseren op 23 maart a.s. over Kerk tussen muren en mensen. Op 8 maart is het thema: goed en recht doen – een vergeten kerntaak van kerken en christenen.

OASE, een inspirerende gemeente

HERMAN TAKKEN, MEDEWERKER VAN DE STICHTING EVANGELIE & MOSLIMS ///

Amersfoort telt onder haar 148.000 inwoners zo'n 33.000 allochtonen, van wie ruim 20.000 van niet-westerse afkomst. Dat wil zeggen dat 14% van de bevolking van de stad uit een niet-westers land komt. De belangrijkste herkomstlanden zijn Turkije en Marokko. Vluchtelingen uit met name Iran, Irak, Somalië en Afghanistan vormen momenteel een sterk groeiende groep.

Een vraag die velen in de kerken bezighield, was hoe zij gezamenlijk meer konden doen om bovengenoemde stadsgenoten met het evangelie te bereiken.

In 2006 hebben deputaten evangelisatie van de classis Amersfoort van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Ichthuskerk te Amersfoort de mogelijkheid onderzocht om te komen tot het stichten van een internationale kerk. In de eerste helft van 2007 werd een inventarisatie gemaakt van lopende missionaire initiatieven onder allochtonen. Ook vond er een demografisch onderzoek plaats naar allochtone doelgroepen in Amersfoort: welke groepen zijn er, over welke culturen hebben we het, wie woont waar, etcetera. Kernvraag was: is het goed om een multiculturele zendingsgemeente te stichten in Amersfoort en zo ja, welke benadering om daartoe te komen is dan wijs?

Het was opvallend en ook bemoedigend om te ontdekken hoeveel activiteiten er vanuit deze kerken al waren, ook met de focus op moslims. In verschillende kerken waren mensen met een moslimachtergrond gedoopt en goed opgevangen in de gemeente. Toch kwamen we tot de conclusie dat er vanwege de grote groep moslimmigranten in de stad ter aanvulling behoefte was aan een missionaire gemeenschap die specifiek rekening met hen hield.

Op twee sporen Gezien alle bevindingen kwam men tot een tweesporenbeleid:

- op korte termijn een Engelstalige, internationale gemeente stichten (ICF-gemeente Amersfoort, waaruit later Grace Church is ontstaan) die zich in de eerste plaats richt op Engelstalige Afrikanen, Antillianen, Surinamers en westerse allochtonen (zgn. extra-verte culturen), met een stadsbrede netwerkbenadering.

- het werk onder moslims, die veelal uit 'introverte culturen' komen, versterken en uitbouwen, met een wijkgerichte benadering. Hieruit is later de nieuwe Arabisch-Nederlandstalige gemeente OASE ontstaan. Engels is voor de meeste (ex)moslims in de stad een taal die men juist niet zo goed beheerst.

Twee jaar lang werd er hard gewerkt op deze fronten. Op zondag 27 september 2009 vond in een gezamenlijke dienst van de Ichthuskerk (CGK) en de Westerkerk (GKv) de officiële start plaats van de Engelstalige, missionaire 'dochterkerk' Grace Church. Deze feestelijke eredienst vond plaats in de grote Stadshal van De Flint.

Cursus Ook werden in die dienst twee parttime evangelisten aangesteld: Samer Younan, afkomstig uit Syrië, en ondergetekende (stafwerker van Stichting Evangelie & Moslims). Beiden kregen als taak zelf actief te zijn in de wijken en daarnaast allerlei bestaand kerkelijk werk met het oog op moslims te ondersteunen. Een gouden greep was het organiseren van een serie van vier avonden onder de naam Kijk in de Praktijk. Het is een cursus die een aantal keren gehouden is waarbij de deelnemers onder andere als het ware stage liepen bij één van de activiteiten. Vrijwilligers die vanuit de participerende kerken betrokken waren bij wijkprojecten

Herman Takken (l) en Samer Younan.

kwamen samen met belangstellenden voor het werk en deelden hun ervaringen. Het informeren en toerusten van deze mensen heeft bij velen geleid tot participatie in het werk.

Draagvlak Naast alle reeds bestaande activiteiten als voedselbank, kinderkwerk, inloopmorgens voor allochtone vrouwen, Iraanse integratie-diensten, deur-aan-deur werk en dergelijke werd er een activiteit gestart op de Snuffelmarkt, de maandelijkse rommelmarkt in het centrum van Amersfoort. Een team van vrijwilligers is daarvoor ingeschakeld en probeert bij een kraam met tweedehandsspullen en evangelisatiemateriaal in allerlei talen contact te leggen met voorbijlopende buitenlanders en met hen in gesprek te gaan. Er kwam ook intensief contact met vluchtelingen en migranten die meer wilden weten over het christelijk geloof. In het bijzonder Arabisch sprekende vluchtelingen kwamen daarbij in het vizier. We besloten wekelijks op een vast tijdstip en een vaste locatie bij elkaar te komen voor ontmoeting en Bijbelstudie. We hebben dit volgehouden ook al was de opkomst op sommige dagen erg mager. Iedereen wist op een gegeven

moment dat je elke donderdagmiddag terecht kon bij Samer en Betty Younan thuis. Zij bewonen een voormalige grote pastorie die geschikt is voor kleine samenkomsten en tevens het kantoor is van ICF-Amersfoort.

Mede door het regelmatig bezoeken van asielzoekers in het AZC van Amersfoort groeide het aantal mensen dat de donderdagmiddagbijeenkomsten bezocht. Het zou een kleine stap zijn om met deze groep op zondag bij elkaar te komen met laagdrempelige diensten. Dat dit nog ruim een jaar ging duren had te maken met het creëren en toerusten van een team dat sterk en hecht genoeg zou zijn om draagvlak en structuur te bieden aan de nieuwe gemeenschap van gelovigen.

OASE kerkdiensten

Omdat er vooral met moslims uit het Midden-Oosten en Marokko contact was, besloten we de diensten in het Nederlands en Arabisch te houden. De diensten worden elke zondagmorgen om 10.30 uur gehouden in de aula van een basisschool en zijn laagdrempelig. De voorgangers proberen moeilijke,

hoogliteraire woorden en uitdrukkingen te vermijden en rekening te houden met de andere culturele en religieuze achtergrond. We zingen Nederlandse en Arabische liederen en gewoonlijk ook één lied in het Farsi ter wille van de Iraniërs die komen. Turkse en Iraanse bezoekers volgen de dienst in het Nederlands, maar krijgen een fluistervertaling als dat uitkomst biedt. Zodra deze groepen groter worden, willen we ook zorgen voor vertaling in hun eigen taal. In de afgelopen jaren is er een aantal keren een doopdienst geweest. Daarvoor moesten we uitwijken naar een kerk met een doopbad, omdat we de doop door onderdompeling wilden laten plaatsvinden. Deze diensten hebben veel indruk gemaakt, ook op hen die nog niet gedoopt waren. Het waren bemoedigingen voor de OASE-gemeenschap en de participerende kerken.

Aantrekkingskracht De aantrekkingskracht van de OASE-diensten is onder andere gelegen in de eenvoud van de preken en het feit dat er rekening gehouden wordt met de *mindset* van hen

'Het was opvallend

hoeveel activiteiten

er al waren met de

focus op moslims'

die een moslimachtergrond hebben. Daarnaast vallen de sfeer en de betrokkenheid op elkaar op en de ruimte die er is om zelf een bijdrage te leveren bijvoorbeeld aan het gebed of door middel van een getuigenis. Er wordt continu gezocht naar het inschakelen van

nieuwkomers, door hun een taak te geven die bij hun gaven en mogelijkheden past. Dat is in een nieuwe, kleine multiculturele gemeente gemakkelijker dan in een bestaande Nederlandse kerk. Ook wordt er steeds gezocht naar wegen om het evangelie bekend te maken in de wijken met veel buitenlanders. Dat

helpt de nieuwkomers over een drempel te komen en voor hun Heiland en Heer uit te komen.

Van grote betekenis is de inzet van Samer Younan met zijn vrouw Betty. Samer komt uit Syrië en kent de taal en de cultuur van het grootste deel van de nieuwkomers. Hij zet zich met grote toewijding voor hen in. Verweven met al het missionaire werk en alle gesprekken over geloof is de niet aflatende diaconale zorg. Het gaat om een veelheid van bezoeken en gesprekken waarin bijvoorbeeld op het gebied van relaties en opvoeding crisispastoraat wordt verleend, bemiddeld wordt bij taalproblemen en hulpverlening en ondersteuning gegeven wordt bij problemen met verblijfspapieren en huisvesting. Van groot belang is dat OASE een team heeft van Arabische en Nederlandse gemeenteleden die samen zorgen voor de voortgang van het werk en de opbouw van de prille gemeenschap.

Strijd De nieuwe kerk kent ook veel moeiten en strijd. De nieuwkomers met een moslimachtergrond krijgen vroeg of laat in meer of mindere mate te maken met geloofsstrijd en twijfel, met gevoelens van eenzaamheid door het gemis van familie en oude vrienden, vooral op hoogtijdagen, met gevoelens van schaamte, en soms ook met angst, depressiviteit en demonische aanvallen. Omdat de ontdekking van Gods genade en liefde in Jezus Christus en de onderlinge liefde bij zijn kinderen zo'n warme douche was en de verwachtingen van het nieuwe leven en de nieuwe gemeenschap zo hoog waren, komt er meestal een tijd van teleurstellingen. De band met de familie is verbroken of op zijn minst verstoord. Wie zich afkeert van de islam wordt beschouwd als een afvallige en verrader van zijn of

OASE-doopdienst. Foto: Tjerk S. de Vries

haar eigen volk. Dat leidt vaak tot een identiteitscrisis bij christenen met een moslimachtergrond¹.

Gemeenschapszin Over kerkgang als een ingesleten gewoonte wordt in onze kerken nog wel eens negatief gedaan. En natuurlijk is het negatief als het om sleur gaat zonder enthousiasme en zonder een verlangen naar de ontmoeting met God en met elkaar. Maar trouwe kerkgang is uitermate waardevol om kerk zijn te beleven en het is onmisbaar voor de groei van de nieuwe gemeenschap. De wekelijkse samenkomst op zondag is voor de OASE-gemeenschap, naast de Bijbelstudieavond door de week, het moment om elkaar te ontmoeten, elkaar op te bouwen in geloof en de onderlinge band te versterken. Christenen met een moslimachtergrond komen uit een andere traditie. De plaats van de moskee en de beleving van de 'oemma' (moslingemeenschap) verschilt sterk van de kerk. Wekelijks trouw naar de kerk gaan is voor hen

dan ook niet vanzelfsprekend. Het vraagt aandacht en geduld om hen de waarde daarvan te laten ontdekken.

Nieuw jasje Soms merken we dat islamitische gewoonten en ideeën terugkeren bij christenen met een moslimachtergrond, als het ware in een nieuw jasje. Zij blijken vaak weer behoefte te hebben aan regels die aangeven wat wel en wat niet mag, een (niet uitgesproken) 'christelijke sharia'. Of de islamitische gedachte 'het leven is een test, ik doe mijn best en God doet de rest' zet zich voort in een christelijke visie. Het is voor iedereen boeiend en verrijkend om hier steeds weer op in te gaan en samen de Bijbel te lezen en te ontdekken wat God tot ons zegt.

Zware belasting Functioneren in een nieuwe multiculturele gemeente kan bij tijd en wijle zwaar zijn. Iemand verzuchtte eens: 'We zitten nu niet in een OASE (verwijzend naar de naam van de gemeente), maar midden in een

barre WOESTIJN'. De nieuwkomers zijn veelal gewend aan een intensieve, passievolle omgang met elkaar en hebben, komend uit een 'leuncultuur', hoge verwachtingen van de zorg en ondersteuning die men ontvangt in de nieuwe gemeenschap. Dat maakt dat het voor de werkers af en toe een zware belasting is. Daarom is het werken in teamverband zo belangrijk. Om te voorkomen dat werkers opbranden of de motivatie verliezen, moeten zij niet altijd zelf op elke vraag en nood in willen gaan. In veel gevallen is een doorverwijzing mogelijk of kan het stimuleren tot eigen initiatief of actie de hulpvrager een positieve duw in de goede richting geven.

*'Wie zich afkeert
van de islam wordt
beschouwd als een
verrader van zijn
eigen volk'*

Er komt veel op de werkers af en het gevoel tekort te schieten bij de vele vragen en noden is heel reëel. Dan is het goed te beseffen dat het ten diepste Gods werk is en dat Hij ook werkt dwars door onze onmogelijkheden heen.

Samen kerk zijn Naast de blijvende uitdaging om te werken aan de genoemde punten van zorg zien we het ook als opdracht om voortdurend te zoeken naar goed leiderschap in de doelgroep, zodat we verantwoordelijkheden kunnen overdragen. Daar is veel wijsheid en geduld bij nodig.

We voelen ons gezegend met OASE. Er is een bruisend gemeentelven, het is nooit saai en er gebeuren prachtige

dingen die ons doen denken aan de vroege kerk waar het ook ging om het dopen van nieuwelingen en de doorbraak van het evangelie. We zien, bij alle problemen en moeiten die er ook zijn, veel vreugde en enthousiasme en een radicaliteit en moed om voor het nieuwe geloof uit te komen. Het mag zo zijn dat er nog weinig Bijbel- en geloofsleerkennis is, maar groot is het geloof en vertrouwen in God die zij hebben leren kennen in Jezus Christus. We voelen ons ook bevoorrecht zo sterk de ondersteuning en het hartelijke meeleven en gebed te ervaren van de participerende kerken, die Grace Church en OASE zien als behorend bij hen.

¹ H. Takken, *Welkom thuis! Pastorale zorg voor christenen met een moslimachtergrond*. (Amsterdam, 2008.) Hoofdstuk 4.

advertentie

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals ruimtes voor kinderopvang, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

Verder lezen, verder leren

HERMAN TAKKEN, MEDEWERKER VAN DE STICHTING EVANGELIE & MOSLIMS ///

Over moslims wordt veel gesproken en geschreven. Iedereen heeft een mening over hen en bepaalde gedachten bij Mohammed en de Koran. Veel minder mensen spreken daarbij vanuit eigen ervaringen in de omgang met moslims.

Ook vanuit de kerken zouden er nog veel meer bruggen geslagen kunnen worden naar deze medelanders. We hebben immers de Bijbelse opdracht om een getuige te zijn van Gods daden in Jezus Christus. Stichting Evangelie & Moslims is door de kerken opgericht om gemeenten en gemeenteleden daarbij met raad en daad bij te staan. Op de website van de stichting vindt u veel informatie die u kan helpen contact te leggen met moslims en hen met het evangelie in aanraking te brengen. De medewerkers staan u graag met woord en daad terzijde. Hieronder een lijstje met producten die via

de website van de stichting te bestellen zijn, en een tip voor een cursus via AKZ+.

Hele gemeente *Gemeente-zijn temidden van moslims* is een werkpakket waarmee u zich een maand lang als gemeente kunt bezinnen op uw houding naar moslims en de islam. Daarin treft u preek schetsen aan voor de predikant en materiaal voor gemeentekringen en de commissie voor het missionaire werk. De periode kan worden afgesloten met een gemeenteavond waarop een medewerker van Evangelie & Moslims ingaat op thema's die naar voren zijn gekomen. De werkmap kost € 19,50.

Jeugd Dit Gemeente-zijn werkpakket kan goed gebruikt worden in samenhang met het werkpakket *[Jij] & {islam}* voor jeugdwerk en catechese. Bestel dan het gezamenlijke pakket (prijs: € 68,-) dat uit vier delen bestaat:

- A. Spoorzoeken. Vijf lessen voor groep 7-8 basisschool (10-12 jaar)
 - B. Vreemd?! Vier lessen voor klas 1-2 voortgezet onderwijs (12-14 jaar)
 - C. Contact?! Vier lessen voor klas 3-4 voortgezet onderwijs (14-16 jaar)
 - D. Navolging. Zes lessen voor 16+
- Het gaat bij deze lessen niet in de eerste plaats om het doorgeven van zoveel mogelijk informatie over de islam; die

krijgen ze op school vaak wel. De bedoeling is dat jongeren wanneer zij met de islam te maken krijgen, respectvol met moslims omgaan en een goede getuige van Jezus Christus zijn. Het pakket bevat behalve de lessen een poster voor iedere leeftijdsgroep, een DVD met getuigenissen en een CD-ROM met PowerPoint presentaties. De prijs van alleen het pakket voor het jeugdwerk is € 52,50.

Vrouwen Evangelie & Moslims heeft een netwerk van christenvrouwen die contact hebben met moslimvrouwen en daarbij getuige van Jezus willen zijn. Elk jaar in maart (dit jaar op 23 maart) is er een toerustingsdag, de zogenaamde Naïma-conferentie. Het werkpakket *Christenvrouwen die vriendschap zoeken met moslimvrouwen* biedt achtergrond-

informatie en uitgewerkte verhalen en verwerkingsmogelijkheden om in de ontmoeting met moslimvrouwen iets van het evangelie te delen. Dit pakket kost € 20,-.

Website E&M Op de site van E&M vindt u naast Bijbels en christelijke lectuur in diverse talen, ook de rubriek *Waarom Jezus*. Moslims met vragen over het christelijke geloof kunnen hier rechtstreeks terecht. Maar voor wie zelf optrekt met moslims is het ook een hele inzichtgevende rubriek. Er staan antwoorden op vragen die moslims stellen over het christelijke geloof, getuigenissen van moslims die Jezus hebben leren kennen, informatie over bijeenkomsten en materialen in het Arabisch, Turks, Farsi (en vanzelfsprekend ook in het Nederlands), speciaal voor deze doelgroep.

AKZ+ Kennisplein AKZ+ verzorgt binnenkort een programma onder de titel *Christenen denken over de islam*, toegespitst op verzoening en de plaats van de wet. Het doel van de cursus is bezinning op de islam als religie, naast of tegenover het christelijk geloof. Zeker nu ook moslims steeds hoger opgeleid zijn, is het belangrijk dat ook christenen zich op academisch nivo bezinnen op de islamitische theologie. De cursus wordt op vier avonden gegeven en achtereenvolgens verzorgd door prof. dr. Barend Kamphuis, prof. dr. Bernhard Reitsma, ds. Marten de Vries en ds. Cees Rentier. Meer informatie over de cursus, die start op 12 febr. a.s., is te vinden op www.akzplus.nl/christenen-over-de-islam.html

advertentie

Ook u kunt meebouwen aan gereformeerde theologie

De Stichting Afbouw subsidieert de uitgave van dissertaties en andere wetenschappelijke publicaties van leerlingen van de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg). Sinds 1957, toen de Stichting Afbouw werd opgericht, is al bij meer dan 100 publicaties financiële steun verleend. Zie onze website voor een actueel publicatieoverzicht en overige gegevens.

Er staan nog veel meer projecten op stapel. Het benodigde geld wordt verkregen door middel van giften, schenkingen, legaten en erfstellingen. Als bestuur van de Stichting Afbouw hopen wij ook in de toekomst ons werk te kunnen voortzetten, ter bevordering van de gereformeerde theologische wetenschap. Wilt u ons daarbij helpen?

B. Kamphuis, voorzitter
P.H.R. van Houwelingen, secretaris
J.G. de Kimpe, penningmeester

Adres van de Stichting: Hoefblad 4, 8265 GM Kampen
Bankrekening: 63.18.36.934 • Website: www.stichtingafbouw.nl

STICHTING AFBOW KAMPEN

De Geest als duif

...IK HEB DE GEEST ALS EEN DUIF UIT DE HEMEL ZIEN NEERDALEN...

Johannes 1:32

De Geest heeft iets zweverigs. Toch woont uitgerekend Hij in ons. Maar niet nadat Hij eerst als duif op Jezus bleef rusten.

Zweven boven: In Genesis 1 is de Geest al aanwezig. Voordat dag één van de schepping het licht ziet, zweefde Gods Geest boven het water. De aarde was toen nog woest en doods, duisternis lag over de oervloed: leven was onmogelijk en je kon niks zien. Zo ongeveer als na een felle brand in je huis. Je mag weer naar binnen van de brandweer. Maar je wilt het liefst meteen weer naar buiten. Was het zo erg met de aarde? Ja, zo erg was het met de aarde: geen leven, geen licht. Maar God legt zijn schepping niet te vondeling. Als een vogel zweeft Hij voortdurend boven zijn jongen. Zo is Gods Geest vanaf het begin aandachtig aanwezig. Je ziet Hem als het ware boven de wieg hangen.

Rusten op: In Johannes 1 is de Geest ook aanwezig. Voordat dag één van Jezus' optreden het licht ziet, getuigt Johannes: ik heb de geest als een duif uit de hemel zien neerdalen en Hij bleef op Hem rusten (vers 32). Ook die tijd was schrikken. Zo ongeveer als na uitgelezen aanplant en jarenlange uitstekende verzorging geen vruchten in je moestuin zien. Was het zo erg met Gods volk? Ja, zo erg was het met Gods volk: geen goede vruchten.

Maar God stelt Jezus als offerlam ter beschikking. Met dat de Geest als duif op Jezus blijft rusten, wijst God Hem aan als zijn unieke offerlam: Jezus is het en Jezus kan het. Zo is Gods Geest vanaf het begin van Jezus optreden toerustend aanwezig. Je ziet Hem Jezus bevleugelen.

Wonen in: Als drager van de Geest is Jezus tegelijk gever van de Geest: wanneer je ziet dat de Geest op iemand neerdaalt en blijft rusten, dan is dat degene die doopt met de heilige Geest (vers 33). Met Pinksteren is dat vervuld. Voordat dag één van wereldwijd getuigen het licht ziet, woont Gods Geest in Christus' kerk. Ook toen was het schrikken. Zo ongeveer als na het ontdekken dat je je bevrijder hebt gedood. Was het zo erg? Ja, zo erg was het: geen leven. Maar God laat Jezus Christus verkondigen en ieder die zich met belijdenis van zonden tot Hem bekeert, ontvangt de heilige Geest. Op de Pinksterdag waren dat er 3000. Inmiddels zijn het er miljoenen. Zo is Gods Geest sinds Pinksteren overvloedig aanwezig. Als je goed kijkt, zie je Hem door de tijd heen steeds intensiever nabij gekomen en ook in ons wonen.

Vuurvogel van de vloed, duif boven de Jordaan, versterk in ons de gloed, wakker het feestvuur aan.
Liedboek 249:2

Door de tijd heen is de Geest steeds intensiever nabij gekomen

Over het Sondaarpad

TEKST: WOUTER VAN VEELEN, PREDIKANT TE LOENEN AAN DE VECHT ///

In mijn woonplaats Loenen aan de Vecht staat aan de oever van de rivier een grote molen. De molen dateert uit 1902 – de vorige molen was door een brand verwoest – en draagt de naam: De Hoop. Regelmatig maak ik een wandelingetje ernaartoe.

Niet zonder reden kies ik die bestemming. Het robuuste bouwwerk, met de kruisvormige wieken en de mooie naam, herinnert me aan het *saving event* van het christelijke geloof: de kruisdood en opstanding van Christus. Midden in een donkere, seculiere wereld staat de trotse molen symbool voor de hoop die in ons leeft.

Smalle weg Je kunt op verschillende manieren bij de molen komen. De eenvoudigste route loopt door de Dorpsstraat. Je kunt de molen ook langs de andere kant, over de Molendijk en het Moleneind bereiken. Maar er is nog een derde mogelijkheid, een binnendoorweggetje, verscholen in het groen, langs het monument voor oorlogsslachtoffers, over het smalle en donkere Sondaarpad. Dit is mijn favoriete route. Niet zozeer vanwege het natuurschoon, maar vooral vanwege de symboliek: langs het oorlogsmonument, over het Sondaarpad, naar molen De Hoop. De smalle, maar ook bevrijdende weg: met je verankerdheid, gebrokenheid en zonden

naar de gekruisigde en opgestane Heer toe gaan.

Iemand vertelde me dat de naam ‘Sondaarpad’ in werkelijkheid niets met zonden, zondigheid of iets dergelijks te maken heeft. De naam van het pad verwijst naar de welgestelde familie Sondaar die nog niet zo lang geleden aan de overkant van de Vecht heeft gewoond. Dat maakt me niets uit. De wandelingen langs de molen hebben voor mij geen historische, maar een spirituele waarde. Ze verbinden me met al die mensen die vanaf de tijd van de

*‘Ik heb het nodig om
regelmatig over het
Sondaarpad naar
molen De Hoop te
gaan’*

apostelen, ooggetuigen van Christus’ lijden, dezelfde Heer volgden. En daardoor krijgen de wandelingen toch weer historische waarde. Want wat is historischer dan Goede Vrijdag en Pasen? Diep dankbaar ben ik voor al die stemmen in het Nieuwe Testament die, los van elkaar, getuigen van Christus’ lijden.

Een ommetje Ik heb het nodig om regelmatig over het Sondaarpad naar molen De Hoop te gaan. Meestal maak ik halverwege de dag een ommetje, om mijn werk even te laten rusten. Maar

onbewust draag ik natuurlijk van alles met me mee: twijfel, angsten, wanhoop, moeiten. Het is soms een zware last. Ter hoogte van de molen keer ik altijd om. Om met frisse moed weer aan de slag te gaan. Het Sondaarpad ligt achter me, ik kan er weer tegenaan! Ongemerkt heb ik, ergens onderweg, nabij de molen, alles aan de voeten van de gekruisigde en opgestane Heer gelegd: mijn zorgen, mijn zonden. Zou Paulus dit bedoelen met de kracht van de opstanding ervaren (Fil. 3:10)?

Diepe betekenis Goede Vrijdag en Pasen zijn allang geen exclusief christelijke feestdagen meer. De heilsfeiten zijn gekaapt door de wereld. Het symbool van het kruis heeft zijn radicaliteit verloren. Het kruis is geworden tot een algemeen religieus symbool, waar mensen nog wel iets bij voelen, maar verder hun eigen draai aan geven, zoals ze kunnen zwijmelen bij het liedje Hallelujah van Leonard Cohen, zonder te beseffen wat de titel eigenlijk betekent. Het Paasweekend is een gezellig familiefeest geworden, vergelijkbaar met Kerst. Wie denkt met Goede Vrijdag en Pasen nog aan die Man die voor eens en altijd de hemel voor ons opende (Joh.1:51)? Alleen voor degenen die over het ‘Son-

daarpad' gaan, krijgen Jezus' kruisdood en opstanding betekenis. Het is Jezus zelf die ons de weg wijst. Sterker nog, Hij is zelf de weg gegaan. Toen Hij zich liet dopen en aan onze kant kwam staan. Toen God Hem, die geen zonde kende, één maakte met de zonde (2 Kor. 5:21). Wat een wonder: Gods eeuwige Zoon vereenzelvigt zich met de zwaarste crimineel, de grootste fraudeur, met zondaars – met mij. Jezus ging over het sondaarpad om al onze ellende het kruis op te dragen. En Hij vraagt van ons om dezelfde weg te gaan. 'Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars' (Marc. 2:17).

Hoop Waarom zou je die weg gaan? Omdat de wereld er zo ellendig aan toe is. Dat is nou de kracht van het christe-

lijk geloof: het loopt niet weg voor de problemen in de wereld. Het probleem van de wereld wordt juist het diepst gepeild: wij zijn het probleem. Gods wereld is bij ons niet in goede handen. We worden toch dagelijks door het wereldnieuws aangeklaagd? Maar – Goddank – er is hoop. Op de God die de doden opwekt hebben we onze hoop gevestigd (2 Kor. 1:10). Waarom zou je elkaar bij de jaarwisseling het beste wensen, als je verder geen hoop hebt voor deze wereld? Niets wijst er toch op dat 2013 een jaar zonder bloedvergieten zal worden? Alleen in het voetspoor van Jezus is er hoop, échte hoop. Over het sondaarpad: dat is de weg die we hebben te gaan. Het is de moeilijke weg van jezelf verloochenen, je kruis opnemen, achter Jezus aan gaan. Het is de smalle weg van dagelijks

schuldbelijdenis doen en om vergeving vragen. Maar dan ook genade op genade ontvangen. Waar moet je anders met je zware last naartoe? Bij wie vind je zoveel rust als bij Christus? Het is een smalle, moeizame, maar ook heerlijke weg waarop we telkens verrast worden door Gods verbazingwekkende genade. Tot de dag komt waarop we het pad voor altijd achter ons kunnen laten.

Gevonden De weg van Christus moet je weten te vinden. Anderen hebben je er op moeten wijzen. Zelf zou je het niet gevonden hebben. Je moet elkaar voortdurend bij de les houden. We zullen alleen overleven wanneer we de moed hebben dit pad te gaan, kwetsbaar en gebroken durven zijn, alleen van genade willen leven. Loopt u, in uw woonplaats, met mij mee?

Identiteit en personeelsbeleid

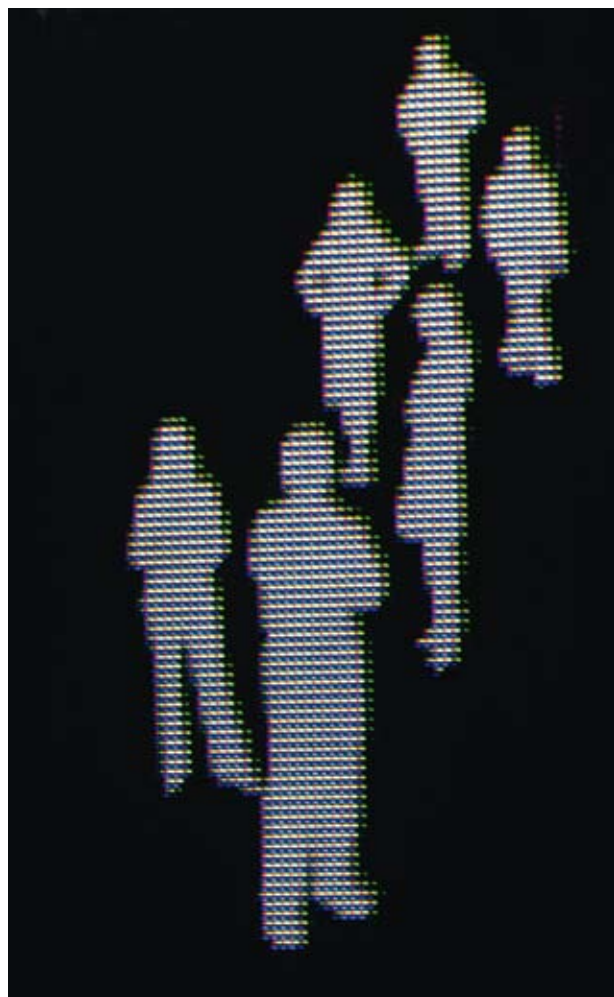
TEKST: JAN WESTERT, VOORZITTER VAN HET LVGS EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

‘Een samenleving die godsdienstige en levensbeschouwelijke identiteitsinstellingen geen ruimte van betekenis gunt, vertoont dictatoriale trekken.’ Dat is een van de stellingen bij het proefschrift van dr. Sytse de Jong. De SGP-wethouder uit Staphorst promoveerde in 2012 in Groningen bij prof. mr. dr. Oldenhuis op het proefschrift *De identiteitsgebonden werkgever in het arbeidsrecht*.

Sytse de Jong gaat daarin diepgaand in op de rechtspositie van identiteitsinstellingen in hun hoedanigheid als werkgever. Daarmee bewijst hij in ieder geval deze instellingen een dienst. Deze instellingen willen immers dat hun bestuurders en medewerkers identiteitsdragers zijn.

Identiteitsinstelling Een voorbeeld van een identiteitsinstelling is een gereformeerde school. Van bestuurders, medewerkers en leden wordt verlangd dat zij de grondslag van de betreffende organisatie (lees: school) onderschrijven en er in hun leven naar handelen. In de praktijk van het gereformeerde onderwijs is dat

vormgegeven in de eis dat medewerkers en leden lid dienen te zijn van een van de kerkelijke denominaties die in de statuten met zoveel woorden worden genoemd. Wat levensstijl betreft kan het bijvoorbeeld zo zijn dat er op een school geen ruimte is voor een homo- of heteroseksuele leerkracht die samenwoont. Identiteitsinstellingen trekken dus scheidslijnen in hun benoemings- en personeelsbeleid. Dat geldt voor het bijzonder onderwijs, bij christelijke zorginstellingen, maatschappelijke organisaties en ook bij kerken.

Gelijke behandeling Het maken van onderscheid naar huwelijk en samenwonen staat onder druk, helemaal nu volgens het regeerakkoord van het kabinet Rutte II de ‘enkele-feitconstructie’ in de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) zal worden geschrapt. Die enkele-feitconstructie was de weerslag van een langdurige en intensieve poli-

tieke, maatschappelijke en juridische discussie om een zorgvuldige balans te vinden tussen het discriminatieverbod en een aantal grondrechten. De grondwet kent geen rangorde tussen grondrechten. De AWGB heeft echter wel voor een scherpere accentuering van gelijke behandeling gezorgd.

De recente weigering van de kantonrechter Haarlem om de arbeidsovereenkomst te laten ontbinden tussen een gereformeerde basisschool en een leraar die terwijl hij getrouwd was een buitenechtelijke homoseksuele verhouding was aangegaan, is een voorbeeld van deze scherpere accentuering. Levensbeschouwelijke organisaties die organisatorisch uitdrukking willen geven aan hun identiteit en daarom eisen stellen in hun leden- en personeelsbeleid weten zich minder gesteund door de wetgever. Voor het maken van onderscheid bestaat juridisch steeds minder ruimte. Als de enkele-feitconstructie geschrapt wordt, mag er geen onderscheid meer worden gemaakt naar politieke voorkeur, geslacht of geaardheid. Het proefschrift van De Jong komt dus op een goed moment. Hij gaat in op een actuele en relevante politieke en maatschappelijke discussie. Ook sluit zijn proefschrift aan op de discussie die op dit moment plaatsvindt bij veel organisaties en onderwijsinstellingen die hun protestants-christelijke identiteit in de loop van de jaren vaarwel hebben gezegd, maar nu merken dat herwaardering van die waarden voor de identiteit van hun instelling of school noodzakelijk is als voorwaarde van bestaan.

Tendensinstelling De Jong introduceert de term 'tendensinstelling' voor een godsdienstige en levensbeschouwelijke identiteitsinstelling die gericht is op de verwezenlijking van een gemeen-

schappelijk ideaal. In de identiteit klinken de kernwaarden en bezieling door. Er is een wisselwerking tussen 'de persoonlijkheid van een instelling', een sociale constructie, en de persoonlijke identiteit van de werknemers.

De identiteit van een organisatie krijgt daarnaast gestalte in relatie met een omgeving die voortdurend in beweging is. De medewerker in zo'n organisatie is een belangrijke drager van die identiteit. Dat maakt de arbeidsverhouding en het personeelsbeleid van een identiteitsinstelling bijzonder. Het is onontkoombaar om op basis van de identiteit van de instelling als identiteitswerkgever onderscheid te maken in benoemings- en personeelsbeleid. Medewerkers zijn de ambassadeurs voor zulke organisaties. Een voorbeeld kan dat duidelijk maken. Regelmatig beluister ik op de radio het spotje van het Humanistisch Verbond met de slogan: ik geloof in het leven voor de dood. Het Humanistisch Verbond hanteert andere waarden en maakt op grond daarvan een ander onderscheid dan ik. Wie gaat werken bij zo'n levensbeschouwelijke organisatie moet de identiteit van deze organisatie kunnen dragen en willen vertolken. Ik maak dus weinig kans op benoeming als ik de stelling verkondig dat het leven na de dood zorgt voor het echte perspectief voor de mens, ook in dit leven.

Imago en cultuur De identiteit van een organisatie zit niet alleen in de grondslag. Er is een wisselwerking tussen grondslag, cultuur en imago. Gereformeerden hebben zich in hun organisaties vaak geconcentreerd op de grondslag en de statutaire eisen. Dat paste ook in de periode van verzui-

ling, waarbij organisaties hun grenzen statutair bepaalden ten opzichte van vergelijkbare organisaties van een andere zuil.

Die tijd is voorbij. Organisaties worden beoordeeld op grond van hun imago, cultuur en doelstelling. Dat maakt

*'Christenen
moeten niet te snel
krokodillentranen
plengen'*

het werkgeverschap van identiteitsorganisaties ook veel spannender. In de zogenaamde G-organisaties werd de identiteit in het verleden vaak afgebakend door een kerkelijke grens te trekken. Het werkge-

verschap werd daarmee als het ware uitbesteed aan de kerk. Voldeed iemand niet meer aan de eisen van kerklidmaatschap, dan was het ook einde oefening met de baan. Bij de meeste organisaties werkt dat gelukkig niet meer zo. Het gereformeerd onderwijs is daar op dit moment nog het meest expliciet in, maar ook daar is een andere beweging in gang gezet. De consequentie is dat de werkgevers in deze identiteitsorganisaties de eisen voor het benoemings- en personeelsbeleid veel zelfstandiger en met meer individuele gerichtheid op de medewerker moeten vormgeven. Ik beschouw dat als winst. Het vraagt echter wel het nodige in termen van personeelsbeleid, ook in functioneringsgesprekken en beoordelingsrondes.

Vitaliseren De grondslag is het vertrekpunt, zo constateert De Jong. Bij imago gaat het om de explicitering van de identiteit. Het is de neerslag van de beleving en waardering van de identiteit. De identiteit geeft richting aan de cultuur. De waarden, normen en regels van de cultuur liggen in het verlengde van de identiteit.

De identiteit van een instelling staat of valt echter met de persoonlijke betrok-

kenheid van de werknemers, ook van die werknemers van wie de functie geen rechtstreeks verband houdt met de identiteit. Zij bepalen immers mede de cultuur van de organisatie.

Identiteitsorganisaties die hun afgebakende personeelsbeleid prijsgeven, verliezen na kortere of langere tijd hun oorspronkelijke eigenheid en stellen hun bestaansrecht ter discussie. Het vormgeven van identiteit mag geen vrijblijvend proces worden waarin de oorspronkelijke bezieling en de kernwaarden verdorren. Daarom ben ik er voorstander van dat het gereformeerd onderwijs zich voortdurend bezint op identiteit in het onderwijsprogramma van medewerkers. Vitale identiteit vergt onderhoud.

Grondrechten Terug naar het proefschrift van De Jong. Godsdienstige en levensbeschouwelijke organisaties geven de samenleving kleur. Maar hoeveel tinten laat de veelkleurige samenleving toe? De tendensinstelling moet laveren in het spanningsveld tussen de verschillende grondrechten, vooral de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van onderwijs en het recht op gelijke behandeling. Het vereenzelvigen van kernwaarden van de rechtsstaat met meningen en standpunten van meerderheden brengt minderheden in een kwetsbare positie. De mogelijkheid van een kritische reflectie door minderheden op deze kernwaarden draagt bij aan een vitale samenleving. Als voorbeeld werkt De Jong een verbod op ritueel slachten uit. 'De minderheid zal nagaan of en zo ja hoe de religieuze voorschriften die aan ritueel slachten ten grondslag liggen, in overeenstemming zijn te brengen met dierenwel-

zijn. De meerderheid kan een kritische reflectie honoreren door rekening te houden met het religieus perspectief.'

Libertijnse partijen als D66, VVD en PvdA geven zich in het huidige politieke klimaat nauwelijks rekenschap van deze notie. Christelijke levensbeschouwelijke instellingen dienen daarom te beseffen dat zij de wetgever bijvoor-

beeld op het punt van gelijke behandeling of zondagswetgeving veel minder aan hun zijde vinden, zeker als deze organisaties zich uitsluitend wapenen met religieuze argumenten. Het plan om de oude Zondagswet af te schaffen is daarvan een voorbeeld, evenals het schrappen van de enkele-feitconstructie in de AWGB. Het vraagt van levensbeschouwelijke organisaties dat ze zich verdiepen in een breder repertoire aan argumenten om de vrede in de samenleving te bevorderen, zoals dat bijvoorbeeld is gebeurd met de argumentatie rond het stakingsrecht. En ook de oudtestamentische reinigingsvoorschriften bieden soms een keur aan gezonde argumenten. Actualisering van deze voorschriften in termen van duurzaamheid zou een mooi thema zijn om nader uit te werken.

D66 De Jong beveelt aan als werkgever werk te maken van identiteit. Hij pleit ervoor de drempel zo hoog mogelijk te maken. Ik zelf zou de uitwerking van 'goed werkgeverschap' tot een meer centrale notie maken. De Jongs promotor Fokko Oldenhuis

stelde onlangs in Trouw dat christenen niet te snel krokodillentranen moeten plengen. Ik kan daar een eind in meegaan. De christelijke samenleving ligt achter ons. Het helpt niet om je daar telkens op de beroepen en ach en wee te roepen over aantasting van verworvenheden. Trouwens, de Schrift voorspelt christenen geen stil en gerust leven. Lijden om Christus' wil is een onderdeel van ons huidige bestaan. Dat hoeven we niet over ons af te roepen, maar het besef dat het erbij hoort is nuttig om het bestaan hier en nu te relativiseren. Geen krokodillentranen dus.

De andere kant van die medaille werd onlangs in Trouw op een voortreffelijke manier door Hans Goslinga verwoord, toen hij opriep tot waakzaamheid 'als D66 de democratie preekt'. Bij deze partij lijkt de neutraliteit van de over-

heid een waarde op zich geworden, ontdaan van elke context. Christelijke partijen waren verdraagzamer jegens andersdenkenden, zo constateert Goslinga. Christelijke politiek is minderheidspolitiek geworden. In die maatschappelijke werkelijkheid staan

identiteitsinstellingen voor de opdracht hun identiteit handen en voeten te geven. Het uitwerken van integraal en goed werkgeverschap voor identiteitsorganisaties die kernwaarden willen verankeren in hun personeelsbeleid behoort daartoe. De studie van Sytse de Jong helpt identiteitsgebonden werkgevers om nieuwe posities te bepalen.

N.a.v. Dr. S. de Jong, *De identiteitsgebonden werkgever in het arbeidsrecht*. Apel-doorn (Uitgeverij De Banier), 2012. 368 pagina's, € 28,90.

*'Identiteitsinstellingen
trekken scheidslijnen
in hun benoemings- en
personeelsbeleid'*

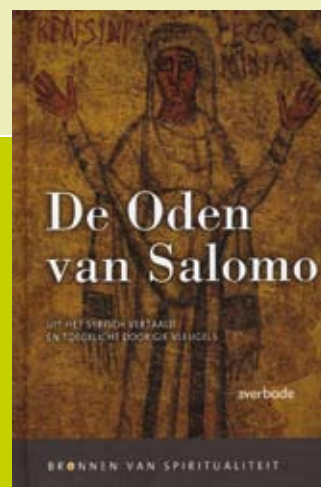
*'Bij D66 lijkt de
neutraliteit van de
overheid een waarde op
zich geworden, ontdaan
van elke context'*

ROB VAN HOUWELINGEN, HOGLERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU KAMPEN

Het oudste christelijke liedboek

Omstreeks de eerste eeuwswisseling circuleerde onder de joodse christenen uit Syrië een verzameling van 42 liederen, die tegenwoordig de naam 'Oden van Salomo' draagt. Deze titel legt een verbinding met de liedkunst van koning Salomo, maar dat betreft alleen de poëtische stijl. In het geschrift zelf wordt Salomo nergens de auteur genoemd. De Oden getuigen van devotie tijdens de vroegchristelijke eredienst. Ze illustreren de 'geestelijke liederen' waarover de apostel Paulus soms spreekt (Ef. 5:19; Kol. 3:16). Vanwege het moeilijk toegankelijke Syrisch waren de Oden tot nu toe niet

erg bekend. Toch gaat het hier om het oudste christelijke liedboek. Gie Vleugels, hoogleraar Nieuwe Testament aan de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven-Heverlee, heeft het vertaald en toegelicht. Vleugels laat zien dat deze collectie een geheel vormt waarin het reddingswerk van Christus in diverse toonaarden wordt bezongen. Lofprijzingen, getuigenissen, gezongen gebeden: alles draait om Hem. De Messias, Gods Zoon, werd mens om zijn volk uit het dodenrijk weg te leiden naar het paradijs. Lieder uit de apostolische kerk die ons als muziek in de oren klinken!

N.a.v. Gie Vleugels, *De Oden van Salomo*.
Uit het Syrisch vertaald en toegelicht.
Averbode (Altiora), 2010. 114 pagina's,
€ 22,50.

Hebt u ook een recent verschenen boek gelezen dat de moeite waard is om onder de aandacht van de lezers van De Reformatie te brengen? Mail naar redactie@dereformatie.nl.

SAWEVE

'SAWEVE', samenwerkingsverband van protestants christelijke supervisors/coaches biedt de mogelijkheid – bijvoorbeeld in het kader voor de PE van predikanten en kerkelijk werkers – tot een supervisietraject en of een coachingstraject voor persoonlijke deskundigheidsbevordering in de eigen professie. De professionals van 'SAWEVE' staan geregistreerd zowel als supervisor en als coach bij de landelijk erkende beroepsvereniging LVSC en hebben een jarenlange ervaring opgebouwd.

WIE ZIJN WIJ?

Dhr. dr. J.C. (Hans) Borst in Veessen
Dhr. drs. G. (Gerrit) Heino in Capelle aan de IJssel
Dhr. drs. A. (Andries) Nicolai in Bunschoten
Dhr. R. (Rob) Schurink in Ede
Mw. drs. H. C. (Corry) Volders in Hoevelaken

INFORMATIE:

hc.volders@filtnet.nl of T 033-2535010

UIT DE KERKEN

Beroepen te:

Utrecht (Centrum): J. van Benthem
te Leusden.

Overleden:

Dordrecht | 10 januari | ds. Bastiaan Grätz (18 mei 1925). Predikant te Steenwijk (1970), Delft (1974), Pernis (1984). Emeritaat: 1990.

Jubileum:

Amersfoort | 14 januari | veertig jaar predikant:
ds. H.J. Boiten (1946).

's-Gravenhage-Centrum/Scheveningen | 17 januari | vijfentwintig jaar predikant: ds. J. Klapwijk (1960).

CURSUS MET MICHA

Dit voorjaar staan er vijf informatie- en instructieavonden gepland voor de Micha Cursus. Een must voor wie nadenkt over onrecht, armoede, schepping & duurzaamheid en de link met de kerk en zijn of haar geloof. Deze cursus over 'Goed en recht doen', loopt nu vijf jaar en is al door duizenden cursisten gevolgd. Informatieavonden Micha Cursus worden gehouden: op woensdag 6 februari: Sneek, op dinsdag 12 maart: Utrecht, op donderdag 25 april: omgeving Oost-Brabant, op woensdag 15 mei: omgeving Oost-Nederland en op dinsdag 4 juni: Amsterdam. Aanmelden kan via www.michanederland.nl. Informatie vragen kan via: vragen@michacursus.nl. Is een cursus nog te veel van het goede, dan kan Micha Basic een mooie optie zijn. Dit zijn zes gratis mini-cursussen van elk twee uur. Basic is te downloaden via www.michanederland.nl.

REGEERAKKOORD EN DIACONIE

Per 1 januari 2013 verandert er heel wat binnen de zorg. En voor de jaren 2014-2017 staan nog meer wijzigingen op stapel. Hoe zit het nu precies met de AWBZ en de Wmo? Kunnen we vijf jaar na invoering van deze wet zeggen dat het een succes is? Zijn de verwachtingen die de overheid van een mantelzorger heeft reëel? Welke gevolgen heeft de decentralisatie van de zorg voor de christelijke zorgvrager? En wat betekent dit alles voor diaconie en gemeenteleden?

In de maanden januari en februari organiseren de diaconale bureaus van de CGK, GKv en NGK een aantal informatieavonden over het thema 'Regeerakkoord en diaconie'. Hans van der Knijff, deputaat diaconaat (CGK) en adviseur bij Per Saldo (belangenvereniging voor mensen met een pgb) zal tijdens de informatieavonden op

bovenstaande en andere vragen in gaan. Concrete vragen kunt u bij aanmelding doorgeven.

Meer informatie over locaties en aanmelding vindt u op www.diaconaalsteunpunt.nl onder agenda.

DEBAT KERK EN ST(R)AAT

Op maandag 28 januari organiseert ForumC een debat over de plaats van religieuze minderheden in de huidige maatschappij. De titel is: 'Kerk en st(r)aat: moet religie achter de voordeur verdwijnen?'. De rechten van religieuze minderheden raken in de knel. Een hoofddoek is voor minder dan een tientje te koop bij de HEMA, maar het vrouwenstandpunt van de SGP is door de Hoge Raad verworpen. Godslastering moet mogen, maar ritueel slachten en besnijdenis van jongetjes wordt taboe. IKON, RKK en de Joodse Omroep raken hun zendtijd kwijt, omdat het kabinet vindt dat religie achter de voordeur hoort. Genoeg aanleiding voor een debat. Sprekers zijn: Tamarah Benima (rabbijn van de Liberaal Joodse Gemeenschap en oud-journaliste); Boris van der Ham (voorzitter van het Humanistisch Verbond en oud-lid van de Tweede Kamer voor D66; Govert Buijs (hoogleraar politieke filosofie en levensbeschouwing) en Tom Mikkers (algemeen secretaris van de Remonstrantse Broederschap).
Locatie: Debatcentrum De Rode Hoed, Amsterdam
Tijd: 20.00 u (café open vanaf 19.00 u)
Prijs: €10 (aanmelden via www.derodehoed.nl)

SAMEN MET PASEN NADENKEN OVER VERLATENHEID

Stichting sAmen Leren Geloven wil met Pasen kinderen (4-12 jaar) van gemeenten laten nadenken over verlatenheid en laten ontdekken dat Jezus door God verlaten

werd, opdat wij nooit meer door God verlaten zullen worden. Jezus volbracht zijn lijden, stond op uit de dood en hierdoor is er nieuw leven mogelijk voor ieder die gelooft. sAmen heeft een speciale lessenserie ontwikkeld voor kindernevendienst, zondagsschool en oudste kinderen van de kinderoppas om samen met kinderen stil te staan bij het wonder van Pasen. In de lessenserie kijken we ook naar ons zelf. Is er ook nu eenzaamheid en verlatenheid? Hoe gaan wij om met onze medemens? Zeer actuele thema's binnen onze samenleving.

De Paasserie is nu te bestellen bij sAmen, zie www.samenlerengeloven.nl. We komen graag bij gemeenten langs om de lessenserie van Pasen nader toe te lichten en met de leidinggevenden mee te denken om samen met de kinderen naar Pasen toe te leven.

KIDSMOMENTEN

De kinderen op hun eigen niveau aanspreken in de eredienst is een vak apart. Jeroen Sytsma, predikant te Middelburg, heeft zijn jarenlange ervaring hiermee uitgewerkt tot materiaal dat ook door anderen te gebruiken is. Het materiaal is te vinden op www.jeroensytsma.nl. Een groot deel van de kidsmomenten komt uit een unieke serie rond de wet. Ongeveer eens in de twee maanden bespreekt Jeroen Sytsma met de kinderen een gebod of een aspect van Gods wet. Hij doet dat tijdens het moment in de kerkdienst waarop normaal gesproken de tien geboden gelezen worden, en ook in plaats van die lezing. De serie is door kinderen (en hun ouders!) heel positief ontvangen. Vanuit het basisonderwijs was er ook al vraag naar. Vanaf nu hoopt ds. Sytsma regelmatig nieuwe kidsmomenten te plaatsen op zijn website. Op zijn site is ook een uitgebreide toelichting te vinden en veel tips voor het houden van een kidsmoment.